

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

13 juli 2007

GEDACHTEWISSELING

**over het actieplan ‘Gelijke kansen voor holebi’s’
met mevrouw Kathleen Van Brempt,
Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Michèle Hostekint**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Jan Penris, Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Christian Verougstraete;

de dames Cathy Berx, Hilde Crevits, de heer Tom Dehaene, mevrouw Veerle Heeren;

de dames Else De Wachter, Caroline Gennez, Michèle Hostekint;

de heer Sven Gatz, mevrouw Dominique Guns, de heer Hugo Philtjens.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Felix Strackx, Erik Tack, Roland Van Goethem, John Vrancken;

de heren Carl Decaluwe, Stefaan De Clerck, mevrouw Monica Van Kerrebroeck, de heer Johan Verstreken;

de heren Chokri Mahassine, Jan Roegiers, Jo Vermeulen;

de heer Marc Cordeel, de dames Hilde Eeckhout, Laurence Libert.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

de heer Bart De Wever.

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Wonen, Stedelijke Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen wisselde op 28 juni 2007 van gedachten met mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen over haar actieplan ‘Gelijke kansen voor holebi’s’.

I. UITEENZETTING DOOR MEVROUW KATHLEEN VAN BREMPT, VLAAMS MINISTER VAN MOBILITEIT, SOCIALE ECONOMIE EN GELIJKE KANSEN

Mevrouw *Kathleen Van Brempt* begint haar toelichting met een aantal vaststellingen op grond van recente onderzoeksresultaten. Het zijn precies de bevindingen van die onderzoeken die de aanleiding hebben gevormd tot het uitwerken van een actieplan. Naar schatting – er zijn immers geen exacte cijfers over seksuele voorkeur – zijn 3 tot 7% van de Vlamingen holebi. Met vrienden en familie erbij komt men aan 20% van de Vlamingen die ermee te maken hebben.

Uit een onderzoek van professor Marc Hooghe¹ blijkt dat jongens veel intoleranter zijn ten overstaan van holebi’s dan meisjes. Moslimjongeren, en in het bijzonder jongens, staan negatiever tegenover holebi’s dan jongeren met een andere geloofsovertuiging. Opleidingsniveau blijkt geen rol te spelen. Het onderzoek leert dat mentaliteitswijziging via beleid meer dan nodig is.

Een ander onderzoek, het Zzzip-onderzoek² deed in 2006 voor het eerst een uitgebreid onderzoek naar de leefwereld van de holebi’s. Het blijkt vandaag nog steeds heel moeilijk om naar buiten te treden als holebi. Er is nog altijd sprake van stigmatisering. Zo vindt 40% van de respondenten dat hetero’s holebi’s veroordelen op basis van de geaardheid, en zegt 48% dat hetero’s er problemen mee hebben om holebi’s te zien als gelijken. Holebijongeren hebben twee keer zo veel depressies en gaan ook vaker over tot zelfdoding.

Binnen de categorie holebi’s zijn er enkele bijzondere risicogroepen, met name de oudere holebi’s, die bij gebrek aan netwerk in een isolement dreigen te raken, maar ook de meisjes. Zij blijken veel kwetsbaarder te zijn, vooral de groep onder 26 jaar. Een

derde groep, die weliswaar zeer klein is maar toch speciale aandacht behoeft, is die van de allochtone holebi’s.

De afgelopen jaren werd enorme vooruitgang geboekt op het vlak van de bestrijding van discriminatie en de realisering van formele gelijkheid. De cijfers van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding wijzen evenwel op een reëel risico op discriminatie: 17% van de 1609 meldingen bij het Centrum in 2005 waren op grond van seksuele geaardheid. Die cijfers leren dat de aanvaarding een bijzonder groot probleem blijft. Het actieplan ‘Gelijke kansen voor holebi’s’, waarin de acties worden geïntegreerd, vormt daarop een antwoord.

De bedoeling van het actieplan is een aantal acties te versnellen en een aantal prioriteiten vast te leggen binnen het bescheiden budget voor Gelijke Kansen. Voor het eerst wordt een bedrag met de omvang van 1 miljoen euro uitgetrokken voor het thema. Meer dan de helft daarvan is nieuw budget. De rest – 450.000 euro – betreft bestaande middelen.

De eerste prioriteit die naar voren wordt geschoven is ‘meer weten’. Ondanks de aandacht voor holebi’s de laatste jaren, is de kennis over deze groep nog steeds te beperkt, meent de minister. Tweede prioriteit is de maatschappelijke aanvaarding, de derde empowerment.

De minister overloopt vervolgens kort een aantal acties. Voor de eerste prioriteit, meer weten, komt er een vervolg op het Zzzip-onderzoek, in 2008-2011, om te zien hoe de kaart evolueert (200.000 euro). Er worden verder nog een aantal zeer gerichte onderzoeken naar voren geschoven zoals een ‘discoursanalyse’ over de beeldvorming van jongeren rond holebiseksualiteit in 2007 (45.000 euro), een onderzoek naar schoolervaring en schoolloopbaan van holebijongeren in het voorjaar van 2008 (24.000 euro) en een onderzoek naar verhoogde risico’s op depressie bij holebimeisjes in het najaar van 2008 (60.000 euro).

Voor de tweede prioriteit, ‘meer maatschappelijke aanvaarding’, komen er acties ten gunste van gerichte doelgroepen. Voor jongeren komt er een grote bewustmakingsactie in het voorjaar van 2008 samen met actoren als jeugdbeweging en school en de vereniging Wel Jong Niet Hetero (97.000 euro). Voor de allochtone gemeenschap verwijst de minister naar initiatieven zoals Toledo (voorjaar 2008, 112.000 euro), het Mazungumzoproject (2007, 7.500 euro) en de lezingenreeks ‘Islam en holebiseksualiteit’ (voorjaar 2008, 12.000 euro). Verder komt er in het voorjaar van 2008 nog een gerichte campagne voor broers en zussen, als onderdeel van de grote campagne. Voor de werkvloer komt er een gids voor

¹ Comparatief Jeugdonderzoek 2006 door prof. Marc Hooghe (KULeuven) en prof. Dietlind Stolle (McGil University Montréal).

² Zzzip, onderzoek naar de leefsituatie van holebi’s in Vlaanderen 2006, onder leiding van prof. John Vincke, Universiteit Gent.

goede praktijken (eind 2007, 35.000 euro).

Andere acties zijn gericht op de derde prioriteit 'beter in je vel', wat de minister heel belangrijk acht voor de maatschappelijke aanvaarding. Het streefdoel is dat holebi's, en in het bijzonder de meest kwetsbare groepen daarbinnen zoals de meisjes en de allochtonen, zich beter in hun vel gaan voelen. De minister geeft als ander voorbeelden het project Janus voor oudere holebi's (25.000 euro) en de zwanenschapsgids voor holebi-ouders (65.000 euro).

Voor de toekomst verwacht de minister ook nog resultaten van de opencoördinatiemethode: een aantal ministers heeft zich er immers toe verbonden om initiatieven binnen hun bevoegdheid te nemen voor een betere maatschappelijke aanvaarding van de holebi's. Het Vlaamse beleidsniveau zal ook nauwlettend toezien op wat op het federale niveau gebeurt. Er gebeurde al heel wat, maar er is nog wetgevend werk te ondernemen, zoals in verband met het vaderschapsverlof en het statuut van sociale ouder.

Tot slot wijst de minister op de Europese ambities van haar beleid. In het najaar organiseert Vlaanderen een internationaal holebicongres van wetenschappers en politici, en profileert zich daarmee als vooruitstrevende regio. De minister benadrukt dat Vlaanderen best fier mag zijn over zijn holebibeleid van de laatste jaren in vergelijking met andere Europese lidstaten.

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN COMMISSIELEDEN

Mevrouw *Helga Stevens* meent dat een belangrijke doelgroep ontbreekt in het overigens interessante actieplan, namelijk de personen met een handicap of functiebeperking, die 10% van de bevolking uitmaakt. De holebi's binnen deze groep hebben het extra moeilijk. Men mag niet vergeten dat heel wat instellingen katholiek zijn. Het lid dringt aan op een duidelijke informatiecampagne zowel naar jongere en oudere personen met een handicap en hun familie, als naar instellingen. Bij die laatste noemt zij nog in het bijzonder de scholen voor buitengewoon onderwijs. Mevrouw Stevens wijst erop dat er een actieve groep van dove holebi's bestaat: Het Loze Gebaar. Ze vraagt tot slot nog bijzondere aandacht voor holebi's met mobiliteitsbeperkingen.

Mevrouw *Dominique Guns* vindt het jammer dat men tot 2011 moet wachten op resultaten van het Zzzip-onderzoek. Kan dat niet vervroegd worden? Verder drukt zij haar waardering uit voor de aandacht die het actieplan besteedt aan de maatschappelijke aanvaarding. Zij doet de suggestie om de bewustmaking in scholen concreter te maken door te

werken met vertrouwenspersonen. Zij acht een concrete behandeling van een thema in de klas zinvoller dan een algemene bewustmakingscampagne. Ook op de werkvloer kan men beter met een vertrouwenspersoon werken. Tot slot pleit zij voor onderzoek naar de genetische oorsprong van homoseksualiteit met het oog op de strijd tegen het schuldgevoel bij de opvoeding.

Mevrouw *Guns* informeert ook nog naar de stand van zaken in verband met sensibiliseringscampagne van Vlaams minister Bert Anciaux voor meer verdraagzaamheid ten aanzien van homoseksualiteit in de sport. Is er sprake van overleg en samenwerking tussen beide kabinetten? Het lid heeft een soortgelijke vraag over de contacten van de minister met haar collega Geert Bourgeois over de homofobieresolutie³ in de commissie voor Buitenlands Beleid.

Mevrouw *Michèle Hostekint* drukt haar waardering uit over het belangrijke actieplan. Er werden al belangrijke juridische stappen voorwaarts gezet, maar dat betekent inderdaad nog niet dat de maatschappelijke aanvaarding inmiddels algemeen is. De cijfers over de negatieve instelling bij jongens zijn choquerend. Ook die over de depressies en de zelfdoding bij holebimeisjes zijn bedroevend. Andere belangrijke doelgroepen zijn oudere holebi's, allochtone jongeren, de familie van holebi's en personen met een handicap. Het lid wijst ook nog op de positieve reactie van de holebifederatie in de pers.

De heer *Jan Roegiers* feliciteert de minister voor haar samenhangende actieplan, dat een primeur vormt. Hij is blij met het grensoverschrijdende karakter en met de ingezette middelen. Het lid heeft wel kritiek op het begrip seksuele voorkeur, omdat dit een keuze suggereert, terwijl holebi een oriëntatie is en geen keuze. Het plan gebruikt ook de term homohuwelijk, wat volgens de heer Roegiers niet bestaat. Juister is om te spreken van de openstelling van het huwelijk. Er is geen verschil tussen een homo- en een heterohuwelijk.

De minister stelde terecht dat Vlaanderen juridisch al heel ver staat maar dat er nog werk is aan de maatschappelijke aanvaarding, die kleiner is bij onder meer jongens en moslims. Het lid pleit voor een strenge veroordeling van elke vorm van geweld ten aanzien van holebi's. In dat verband informeert hij naar het overleg dat de minister daarover zou hebben met de Brusselse gerechtelijke en politie-instanties. Wordt er voortaan aandacht aan besteed en wat zijn de doelstellingen?

Wat de gezondheids- en welzijnsinstellingen betreft, is er nog wel wat werk op de plaatsen waar ouderen

³ *Parl. St.* VI. Parl. 2006-07, nr. 1183/1-4.

verblijven. Zij niet allemaal even klaar om met de eerste generatie van mensen die zich outte om te gaan. In sommige instellingen is het niet mogelijk om er samen met de partner te verblijven.

Tot slot vraagt het lid nog algemene aandacht voor de vragen: wat willen we precies meten, op welk moment en wanneer zijn we tevreden? Zijn die doelstellingen voldoende klaar en duidelijk geformuleerd?

Ook de heer *Johan Verstreken* feliciteert de minister met haar actieplan. Hij sluit zich aan bij het pleidooi van de mevrouw Stevens voor aandacht voor holebi's met een handicap. Het lid weet uit zijn ervaring met een werkgroep in Oostende dat hun situatie niet evident is. De dienst Gelijkekansenbeleid van die stad deed ook onderzoek naar plaatsen voor holebiparen in serviceflats en bejaardentehuizen. Hij verwijst de heer Roegiers naar het Oostendse stadsbestuur voor de resultaten. Het lid vraagt zich in dit verband af of de minister voorwaarden kan opleggen aan steden en gemeenten.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* gaat in op de bijkomende onderzoeksopdracht die professor Hooghe kreeg. Zij vraagt zich af waarom men de Vlaamse jongeren wil vergelijken met de Canadese, gezien de verschillen tussen beide regio's inzake juridische regelingen. Verder is het mevrouw Van Steenberge opgevallen dat de minister wel rekening wil houden met de culturele eigenheid van minderheidsgroepen en hun religie, maar dat zij dat niet belooft voor de katholieke meerderheidsgroep. Hoe komt dat?

Vervolgens informeert zij naar de onderzoeksresultaten die beschikbaar zouden zijn in mei 2007. Zullen zij in de commissie besproken worden? Het lid is ook van mening dat het Zzzip-onderzoek enkel kijkt naar de ervaring van holebi's over de manier waarop hetero's hen bekijken. Maar hoe is omgekeerd hun maatschappelijke houding tegenover hetero's? Zal dat ook bestudeerd worden? Misschien spelen daar ook vooroordelen in mee.

Mevrouw Van Steenberge wil ook weten hoe ver het staat met de databank experts. Zij wil voorts meer uitleg over de manier waarop de minister jeugdbeweging en school wil betrekken. Komt de brede campagne in alle scholen? Is er een verschil tussen de netten?

Wordt er bij het project om andere gezinsvormen bespreekbaar te maken in de lagere school ook rekening gehouden met het perspectief van het kind? Mevrouw Van Steenberge wijst op een toespraak van kinderpsychiater Adriaenssens in de Senaat.

Wat is het resultaat van het Toledoproject, dat in 2006 werd gefinaliseerd? Wat is het verschil juist met het Mazungumzoproject? Beide zijn gericht op minderheidsgroepen. Het lid vraagt zich verder af of het doeltreffend is om een onderscheid te maken tussen witte en allochtone vrouwenverenigingen. Wat bedoelt de minister juist met 'witte vrouwenbeweging'?

Spreekster is ook van mening dat er meer toenadering zou zijn tussen de gemeenschappen als ze kennis van elkaar kregen, terwijl in de lezingenreeks voor allochtonen de visie van christen- en jodendom niet aan bod komt. Vanwaar dat eenrichtingsverkeer? Heeft de minister overigens al een idee welke vormingsinstelling het concept zal uitwerken?

Tot slot informeert het lid naar de stand van zaken met betrekking tot het pilootproject 'gelijke behandeling', dat nog voor de zomer van start zou gaan.

III. ANTWOORDEN VAN DE MINISTER

Minister *Kathleen Van Brempt* dankt de commissie voor de steun voor haar plan, dat nodig is gezien de achterstand van de maatschappelijke aanvaarding op de juridische ontwikkeling. De onderzoeksresultaten zijn inderdaad redelijk choquerend.

De minister dacht dat zij de meest kwetsbare groepen had geselecteerd maar zij erkent dat mevrouw Stevens terecht heeft gewezen op de personen met een handicap. Zij belooft daar iets aan te doen en gaat beginnen met het bekijken van de gegevens daarover in het Zzzip-onderzoek, dat zeer breed was. Zij wijst er wel op dat zowel in het actieplan als in de opencoördinatiemethode aandacht is voor welzijn, met name voor de problematiek van ouderen in instellingen. Seksuele uitingen liggen sowieso al moeilijk in bepaalde instellingen en dat geldt a fortiori voor holebi-uitingen, beseft de minister.

Wat het onderzoek betreft, onderstreept de minister dat men het onderscheid moet maken tussen dat van professor Hooghe en het Zzzip-onderzoek, dat werd uitgevoerd door professor Vincke van de UGent. Het eerstgenoemde was niet specifiek gericht op holebi's, maar een breed onderzoek over jongeren, in samenwerking met Canada. De – choquerende – resultaten daarvan over holebi's noopten haar ertoe om aan professor Hooghe te vragen om bijkomende analyses uit te voeren. De resultaten daarvan werden mee opgenomen in het actieplan. De cijfers over aanvaarding door jongeren zijn slecht (rond 29%) en bij jongens heel slecht. Op de vraag van mevrouw Van Steenberge naar de verschillen met Canada op dit punt, antwoordt de minister dat de verschillen tussen moslim- en andere jongeren en tussen meisjes

en jongens zich ook daar voordoen. Zij belooft de cijfers te bezorgen.

Ook van het Zzzip-onderzoek werden de meest markante resultaten uit 2006 opgenomen in het actieplan, waarin een vervolgonderzoek vanaf 2008 is opgenomen, met resultaten in 2010-2011. De periode is zo lang omdat het onderzoek heel uitgebreid is en de methodiek veel stappen vereist. Bovendien is een periode van vier jaar – tussen 2006 en 2010 – toch wel nodig om een evolutie te kunnen inschatten.

De vertrouwenspersonen in scholen en bedrijven zitten niet in het plan omdat zij bij uitstek onder de opencoördinatiemethode vallen. Met de minister van Onderwijs werden al heel wat afspraken gemaakt. Wat sport betreft, zal de minister zich informeren bij haar collega Anciaux. Ze wijst er alvast op dat beide ministers actieve sponsors zijn van de EuroGames (van de European Gay and Lesbian Sport Federation), die binnenkort van start gaan.

De minister begrijpt niet goed wat mevrouw Guns bedoelde met haar vraag over minister Geert Bourgeois. Er zijn Europese richtlijnen en Vlaanderen is bezig met de omzetting ervan. Mevrouw *Dominique Guns* verduidelijkt dat het gaat om het voorstel van resolutie over homofobie, dat besproken wordt in de commissie voor Buitenlands Beleid. Bedoeling is om EU-landen als Polen hierover aan te spreken bij een buitenlands bezoek, net zoals federaal minister Karel De Gucht dat doet. Minister *Kathleen Van Brempt* antwoordt dat zij naar aanleiding daarvan samen met minister Frank Vandenbroucke een brief schreef aan minister Bourgeois. Zij is het er helemaal mee eens dat het thema op de Europese agenda moet blijven en verwijst opnieuw naar de conferentie die zij met het oog daarop organiseert in september.

De stand van zaken met betrekking tot Brussel belooft zij te bezorgen. De vragen die de heer Roegiers op het einde stelde, zitten in het actieplan maar niet expliciet. De doelstelling is in elk geval dat het nieuwe Zzzip-onderzoek een beter beeld geeft over het welbevinden van onder meer meisjes. Een ander punt waarop de minister absoluut evolutie verwacht, is in de tolerantiegraad van jongeren ten aanzien van holebi's. Maar zij kan vandaag nog niet zeggen wat dat precies moet zijn, ook al erkent zij dat de vraag pertinent is.

De minister antwoordt vervolgens dat Gelijke Kansen vandaag niet beschikt over een hefboom om gemeentebesturen tot actie aan te zetten, behalve de bescheiden subsidie voor de provinciale coördinatie van het beleid. Dat neemt niet weg dat in het actieplan gerichte initiatieven ten aanzien van steden en gemeenten zitten. De minister noemt de lezingenreeksen als voorbeeld. De steden en gemeenten die

willen instappen, zullen dankzij het actieplan extra middelen kunnen krijgen, maar zij kan hun niets opleggen.

De minister houdt rekening met de culturele eigenheid van zowel de moslim- als de katholieke gemeenschap. Maar gelijke kansen en rechten zijn evenmin als tolerantie ondergeschikt aan die eigenheid, benadrukt zij. Dat is de essentie. Vandaar de gerichte acties op de gemeenschappen waar nog de grootste problemen overblijven, maar altijd in dialoog. De minister wil stappen vooruit zetten samen met die gemeenschappen. Dat kan ook, zoals het Antwerpse Toledoproject aantoonde, ook al is het moeizaam. De contacten zijn gelegd, de gesprekken zijn bezig, maar het werk is van lange adem. Vandaar de beslissing om het project uit te breiden naar Marokkaanse en Turkse gemeenschappen in andere steden en gemeenten. Het Mazungumzoproject is een ander vervolg op Toledo, met name de verbreding naar andere etnische minderheidsgroepen.

De databank experts zal operationeel zijn tegen eind 2007.

Dat er bij de homoadoptie aandacht is voor het kind, vindt de minister evident. Dat is zelfs een van de topprioriteiten. Zij benadrukt wel dat men moet vertrekken van de Vlaamse realiteit, waarin vandaag heel wat holebigezinnen met kinderen voorkomen. Haar bezorgdheid is net ingegeven door het respect voor het kind dat in een dergelijk gezin leeft en daardoor moeilijker aanvaard wordt.

Mevrouw *Gerda Van Steenberge* wil toch waarschuwen voor de gevolgen, gezien de meeste kinderen ouders van verschillend geslacht hebben. Zij pleit tegen een gelijkschakeling van natuurlijke verschillen. Minister *Kathleen Van Brempt* erkent dat de holebigezinnen een minderheid vormen maar ze bestaan wel. Veel kinderen hebben twee moeders, maar er zijn er ook met twee vaders. De meeste zijn het product van een nieuwe samenstelling na echtscheiding uit een heterositatie. Wat ook steeds meer voorkomt is de inseminatie van een van de lesbische partners, gevolgd door adoptie door de andere partner. De kinderen in die gezinnen hebben evenveel recht op aanvaarding door de samenleving. In dat kader moet men het plan zien om de Gentse Arteveldehogeschool een project te laten uitwerken over de aanvaarding van alternatieve samenlevingsvormen naast de klassieke moeder en vader. Een zeer grote en groeiende groep is ook die van de alleenstaande ouders. Leren omgaan met diversiteit moet onderdeel vormen van de normen en waarden die kinderen meekrijgen.

Toch meent mevrouw *Gerda Van Steenberge* dat homoseksuele paren goed moeten nadenken hoever

zij gaan met hun wensen. Zij is bevreesd voor de toekomstige onderzoeksresultaten over de ontwikkeling van kinderen die zijn opgevoed door twee moeders of twee vaders. Mevrouw *Dominique Guns* bevestigt de opmerking van de minister dat het in het merendeel van de gevallen gaat over echtgescheiden mensen. Situaties met nieuwe partners die al kinderen hebben, zijn nooit evident, of het nu gaat om ouders van hetzelfde geslacht of niet. Zij waardeert wel het voornemen van de minister om bijzondere aandacht te schenken aan de moeilijkheden die de kinderen met ouders van hetzelfde geslacht ondervinden. Het probleem van de stigmatisering is volgens haar vergelijkbaar met echtscheiding vroeger. Om moeilijkheden te vermijden, trachtte men alles te verzwijgen.

Wat de vrouwenbeweging betreft, legt minister *Kathleen Van Brempt* uit dat die vandaag grotendeels nog niet geslaagd is in een goede integratie van allochtonen. Dat is nochtans een van de betrachtingen van de minister in het genderbeleid en zij gaf bijvoorbeeld al meermaals opdrachten aan de Nederlandstalige Vrouwenraad in die zin. Zij erkent dat het geen gemakkelijke opdracht is, maar ondertussen kan men niet om de spijtige vaststelling heen dat nog heel wat organisaties pure autochtone organisaties zijn.

Wat de meldpunten betreft, legt de minister uit dat zij ervoor opteerde om eerst het ontwerp van decreet gelijke behandeling uit te werken. Het wordt eerst-
daags aan de regering voorgelegd.

De verslaggever,

Michèle HOSTEKINT

De voorzitter,

Jan PENRIS
